

SOSYAL BİLİMLER AKADEMİK YAYINCILIK ÇALIŞTAYI – III (26 ARALIK 2020) KARARLARI

Sosyal Bilimler Akademik Yayıncılık Çalıştayı - III, 26 Aralık 2020 tarihinde çevrim içi olarak Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile Sivas Cumhuriyet Üniversitesi iş birliğinde düzenlenmiştir. Çalıştayda, hakemli dergi yayıncılığın sorun ve ihtiyaçları ile bunların çözümüne yönelik konular ele alınmıştır. Bu kapsamda ilk oturumunda “Teknik, Hukuki ve Akademik Açından İdeal Dergi”, ikinci oturumunda “Akademik Yayınların Üst Veri Yapısı ve Uluslararası Entegrasyonu”, üçüncü oturumda ise “İndeksleme Kabul Şartları ve İndekslerin Kaliteli Dergi Yayıncılığına Etkisi” görüşülmüştür. Çalıştayda yapılan değerlendirmeler sonunda, aşağıda sunulan 25 karar kabul edilmiştir.

Mevzuat Düzenlemesi İhtiyacına Dair Alınan Kararlar

1. Hakemli dergiler, bilimsel araştırma sonuçlarının kamuoyuna ulaştırılmasında ve üretilen bilginin yaygınlaştırılmasında önemli bir görev ifa etmektedir. Ayrıca bu dergilerde yayımlanan makaleler akademik görevlendirme, kadro ve bilimsel teşvik işlemlerinde de dikkate alınmaktadır. Bu açıdan; çoğu, bir üniversite veya fakülte adına yayın yapan hakemli dergilerin akademik yayıncılık standartlarına uygun yayın yapmaları önem taşımaktadır. Bununla birlikte Türkiye’de üniversite yayını olan akademik dergilerin tabi olduğu Yükseköğretim Kurulu’nun 1984 yılında çıkarttığı “Üniversitelerde Ders Aracı Olarak Kullanılan Kitaplar, Teksirler ve Yardımcı Ders Kitapları Dışındaki Yayınlarla İlgili Yönetmelik”, ihtiyaca cevap verememektedir. Bu yönetmeliğinin “akademik süreli yayıncılığa dair ulusal standartları” içerecek şekilde güncellenmesine ihtiyaç duyulduğuna¹,
2. 14/05/2018 tarihli Akademik Teşvik Yönetmeliği ile akademik faaliyet listesinden çıkarılan hakemlik görevinin yeniden yönetmeliğe eklenmesinin, akademik dergi yayıncılığının desteklenmesi açısından gerekli olduğuna,
3. Hakemli dergilerinde makalelerin süreç takibinde görev alan editör yardımcıları ve alan editörlerinin Akademik Teşvik Yönetmeliği kapsamında puan alabilmesine dair çalışma yapılmasının önerilmesine,
4. Doçentlik başvuru şartlarında Filoloji, Hukuk ve İlahiyat gibi bazı bilim alanları için uluslararası makale kategorisinde yer alan “uluslararası alan indekslerinin” hangileri olduğunun belirlenmemiş olmasının doçent adayları, değerlendirme jüri üyeleri ve editörleri tereddütte bıraktığına ve bu konudaki belirsizliği gidermeye yönelik bir düzenleme yapılmasının gerekli olduğuna,
5. Süreli akademik dergilerde yapılan editörlük görevinin, doçentlik başvurusunda puan değerinin olmasına dair düzenleme yapılmasının önerilmesine,

karar verildi.

¹ Yönetmelik Taslağı: https://docs.google.com/document/d/1YX9OI0DdOVLi3_rJ2y1J685plb62oA8msiyz2GxjeYw/edit?usp=sharing

Araştırma ve Yayın Etiğine Dair Alınan Kararlar

6. YÖK bünyesinde araştırma ve yayın etiğine dair ihlal başvurularının yapılabileceği ve değerlendirildiği merkezi bir birim kurulmasının önerilmesine,
7. İntihal ve çifte yayın gibi etik ihlallerin, yazarların akademik yazım ve araştırma etiğine dair bilgi ve farkındalıklarının artırılması ile azaltılabileceğine, bunun için lisans döneminden itibaren öğrencilerin hazırladıkları seminer ve ödevlerde akademik araştırma ve yazım etiğine uygunluğun aranması gerektiğinin vurgulanmasına,
8. Dergilere gönderilen makalelerin ön inceleme, intihal taraması, yayın etiği incelemesi aşamalarından sonra hakem değerlendirmesine gönderilmesine, intihal tarama sonucunda tespit edilen benzerlik oranının - dipnot ve kaynakça hariç, atıf ve alıntı ilkelerine uyulması şartı ile - en fazla %20 olmasına ve yazarınca benzerlik oranı düşürülmeyen bir çalışmanın hakem sürecinin başlatılmamasına,
9. Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'nde, aktif katkısı olmayan kişilerin yazarlar arasına dâhil edilmesi ile aktif katkısı olmadığı halde nüfuzunu kullanarak ismini yazarlar arasına dâhil ettirmenin “haksız yazarlık [haksız editörlük]” başlığı altında yayın etiğine aykırı eylemler arasında sayılması nedeni ile dergilerde aktif olarak görev üstlenmeyen kişilerin dergilerin editöryal ekibine dâhil edilmemesinin yayın etiğinin bir gereği olduğunun duyurulmasına

karar verildi.

Editöryal Yapıya Dair Alınan Kararlar

10. Sosyal bilimler alanında yayın yapan dergilerin büyük kısmının yayıncısının üniversiteler olduğu ve mevcut Yayın Komisyonlarının dergi yayıncılığında yeterince etkin olmadığı göz önünde bulundurularak, Üniversitelerde “Akademik Yayıncılık Birimi”nin kurulmasının önerilmesine,
11. Dergilerde Yayın Kurulunun etkin olarak işletilmesinin önemli olduğuna, dergiye ulaşan makalelerin değerlendirme sürecine alınmadan önce konusuna göre kurulda yer alan uzman üye veya üyelere incelenmek üzere sunulmasının gerekli olduğuna,
12. Dergilerde editörlerin görev değişimi sürecinde yeni sayı yayımı, indekslere başvuru ve veri iletim işlemlerinde aksamalar olabildiği dikkate alınarak, bu tür aksaklıkların engellenmesi amacıyla görev devirlerinde derginin mevcut durumunu gösterir rapor ile dergiye ait kullanıcı şifrelerinin yazılı olarak devredilmesinin bir usûl olarak belirlenmesi ve uygulanmasının dergi yayıncılarına önerilmesine,
13. Editörlük süresinin üç (3) yıl olarak uygulanmasının ve editörlük süresinin sonuna gelen tecrübeli editörlerin Yayın Kurulu üyesi olarak ilgili dergilerde göreve devam etmelerinin önerilmesine

karar verildi

Matbu ve Elektronik Dergi Yayıncılığına Dair Alınan Kararlar

14. Matbu dergiler gibi elektronik dergilerin de yayınladıkları her sayı için sayı jenerik sayfası oluşturmalarının gerekli olduğuna, jenerik sayfalarında ISSN/e-ISSN, cilt, sayı, yayın tarihi, yayıncı, yazı işleri müdürü, editör, alan editörleri/editör yardımcıları, yayın kurulu, danışma kurulu, tarandığı indeksler ve dergi iletişim bilgisi gibi dergiye dair temel bilgilerin yer alması gerektiğine,
15. Yayımlanan her yeni matbu sayının Derleme Kanunu'nda belirtilen ilgili kurumlara gönderilmesine ve online dergilerin sayı verisinin ise Milli Kütüphane Elektronik Yayın Derleme Sistemi EYDeS'e yüklenmesinin Derleme Kanunu gereği yasal bir zorunluluk olduğunun duyurulmasına,
16. Dergilerin, dergiye özel bir kaynak gösterim biçimi usulü yerine APA, Chicago ve İSNAD gibi uluslararası kaynak gösterme sistemlerinden birini tercih edip kullanmalarının hem 'temiz kaynakça verisi' hem de atıf ve etki değeri hesaplamaları için önemli olduğunun vurgulanmasına,
17. Sosyal ve beşerî bilimler alanında hazırlanan çalışmalarda kullanılmak üzere Türkiye merkezli olarak geliştirilen, Türkçe, İngilizce, Farsça ve Arapça versiyonları da bulunan akademik yazım, atıf ve kaynak gösterme sistemi İSNAD'ın (www.isnadsistemi.org) dergiler tarafından kullanılmasının Yayın Kurullarına önerilmesine

karar verildi.

DergiPark Hizmetine Dair Alınan Kararlar

18. TÜBİTAK ULAKBİM'in akademik dergiler için ücretsiz olarak sunduğu elektronik ortamda barındırma, editöryal süreç yönetimi ve DOI hizmetlerini içeren DergiPark'ın, hizmet sunduğu dergi sayısına uygun proje ekip sayısı ile güçlendirilmesinin önemli olduğuna ve DergiPark'a iletilen aksaklıkların giderilmesinde geçen sürenin dergilerin işleyişini olumsuz etkilediğinin belirtilmesine,
19. Bazı yazarların, aynı çalışmasını birden fazla dergiye göndermesi sorunu ile karşılaşılabilirdiği dikkate alınarak yayın etiğine aykırı bu tür teşebbüslerin engellenmesi amacı ile DergiPark üzerinden yeni makale gönderildiğinde, o yazarın DergiPark bünyesindeki dergilerde işlemde olan makalelerinin ilgili editör tarafından görülebilmesine imkân sağlayan teknik bir düzenlemenin bir ihtiyaç olduğuna,
20. DergiPark ile intihal yazılımları arasında, sisteme yüklenen çalışmaların ön kontrol aşamasında benzerlik raporunun doğrudan alınabileceği bir yazılım entegrasyonunun yapılmasının bir ihtiyaç olduğuna,
21. DergiPark üzerinden 'Hakemlik Belgesi' oluşturulabilmesi için bir çalışma yapılmasının gerekliliğine,
22. DergiPark'ın Azerice ve Kırgızca gibi Türk dilleri ile Arnavutça, Boşnakça ve Bulgarca dillerinde de hizmet sunabilmesine yönelik geliştirme çalışması yapılmasının önerilmesine

karar verildi.

İndekslere Dair Alınan Kararlar

23. Akademik indekslerin, dergileri belli kriterler çerçevesinde değerlendirdikten sonra kabul veya reddeden bir değerlendirme süreci yürüttüklerine ve “ulusal”, “alan”, “uluslararası” olmak üzere kategorileri bulunduğu; kendilerine başvuru yapan tüm dergilerin makale verisini herhangi bir incelemeden geçirmeden doğrudan kabul eden ve yayınlayan online platformların indeks niteliği taşımadığına ve sadece “veri tabanı” olduğuna; bu nedenle dergi web sayfaları ile sayı jenerik sayfalarında derginin tarandığı indeksler ile veri tabanlarının ayrı listeler halinde “İndeksler/Indexes” ve “Dijital Platformlar/Platforms” şeklinde yayınlamasının gerekli olduğunun duyurulmasına,
24. Ulusal ve uluslararası indekslere yapılan başvuruların teknik eksiklikler sebebiyle olumsuz neticelenmemesi için dergilerin ISSN kayıtlarındaki ve web sayfalarındaki Türkçe ve İngilizce bilgiler ile matbu sayıların jenerik sayfalarındaki bilgilerin güncel ve aynı olması gerektiğinin duyurulmasına,
25. Dergilerin web sayfaları ile yayınlanan sayıların jenerik sayfalarında, dergilerin tarandığı indekslerin tam isimleri ile indekslere kabul tarihlerinin de yazılmasının gerekli olduğuna karar verildi.